

Tóth Norbert adjunktus, Nemzetközi és Európai Tanulmányok Kar, Nemzeti Közszolgálati Egyetem (Budapest)

A nemesi címek és az uniós polgárság összefüggései különös tekintettel az Európai Unió Bíróságának a Wolffersdorff-ügyben hozott ítéletére¹

Az Európai Unió az egyenlőség társadalma illetve azzá szeretne válni.² Az Európai Unió Bírósága az alapító szerződések értelmezése során sokat tett/tesz annak érdekében, hogy az imént említett uniós cél megvalósuljon. Az általában progresszív szemléletű és „bátor” jogfejlesztő luxembourgi székhelyű intézmény az utóbbi években egy érdekes kérdéssel találta magát szembe. Leegyszerűsítve a nemesi címek és rangok használhatóságáról volt szó. Az „egy és ugyanazon névhez való jogot” az uniós polgárságból levezetett jogosultságok egyikéből, a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogból már főszabályként elismerte a Bíróság. A közelmúltban ezzel kapcsolatban felmerült új kihívás, a bizonyos országokban elismert nemesi címek és rangok névelemként vagy előtagként való használhatósága egy másik tagállamban próbára tette az Európai Unió Bíróságát. Egy ilyen, látszólag nem a legfontosabb problémák közé tartozó kérdés érdekes összefüggésekre mutat rá. Így, többek között, következtetéseket vonhatunk le vagy megerősítést szerezhetünk arra vonatkozóan is, hogy a Bíróság általában milyen integrációs irányzatot részesít előnyben, tovább szintén indirekt módon ugyan, de képet kaphatunk, még ha csak egy villanásnyi időre is, a testület értékpreferenciájáról is.

1. A tényállás és az előzetes döntéshozatalra felterjesztett kérdés

Érdekes ügyben és egy sokak számára³ talán meglepő ítéletet hozott az Európai Unió Bírósága 2016. június 2-án. Az ún. Wolffersdorff- eset⁴ alapügyére vonatkozó előzetes

---

¹ A tanulmány az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok (OTKA) támogatásával, a K 115646 sz. projekt keretében készült. Jelen szövegváltozat műhelytanulmány, amelyet a hivatalos megjelenés előtt, kéziratként tesz elérhetővé az OTKA kutatócsoport. A kéziratot hivatkozni ennek figyelembevételével csak a feltüntetett szerzők engedélyével lehetséges, a tanulmányokkal, jelentésekkel kapcsolatos megjegyzéseket, hozzászólásokat és kritikákat a szerző szívesen fogadja. [A tanulmány végleges változatának tervezett megjelenési helye: Jogtudományi Közlöny, 2016 tél.]

² Lásd ezzel kapcsolatban az Európai Unióról szóló Szerződés 2. cikkét, továbbá 3. cikk (1) bekezdését.

³ Lásd például: *De Groot, A.J.G David: Pending Case C-438/14 Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorff – Or is it Peter Mark Emanuel Graf von Wolffersdorff Freiherr von Bogendorff? NCCR on the Move. Working Paper Series #5 March 2016. 16.* <http://nccr-onthemove.ch/publications/pending-case-c-43814-nabil-peter-bogendorff-von-wolffersdorff-or-is-it-peter-mark-emanuel-graf-von-wolffersdorff-freiherr-von-bogendorff/> (2016. 06. 22.)

döntéshozatali eljárásban a Bíróság a „névjognak”, mint a magánélet és a családi élet tiszteletben tartásához való emberi jognak az uniós polgársággal és a tagállami állampolgársággal, sőt a többes⁵ állampolgársággal való viszonyrendszerét elemezte az uniós jog prizmáján keresztül. Az alapügy felperese, Nabel Peter Bogendorff von Wolffersdorff 1963. január 9-én született Karlsruheban Nabel Bagadi néven.⁶ Előbb a Peter utónevet és a Bogendorff⁷ családnevet vette fel, majd örökbefogadás következtében nevét Nabel Peter Bogendorff von Wolffersdorff⁸-ra kérte módosítani.⁹ Wolffersdorff 2001-ben Londonba költözött, ahol munkát vállalt és három évvel később megszerezte a brit állampolgárságot. Még ugyanebben az évben Anglia és Wales Legfelsőbb Bírósága előtt arról nyilatkozott, hogy neve a továbbiakban *Peter Mark Emanuel Graf von Wolffersdorff Freiherr von Bogendorff*, amit a brit hatóságok tudomásul is vettek.¹⁰ 2005-ben feleségével együtt visszaköltözött Németországba, ahol egy évre rá született kislányát mindkét állampolgársága szerinti állam hatáskörrel rendelkező szerveitől Larissa Xenia Gräfin von Wolffersdorff Freiin von Bogendorff néven kérte anyakönyveztetni.¹¹ A britek eleget is tettek a kérésnek, Chemnitz város anyakönyvi hivatala azonban azt a német polgári törvénykönyv (BGB) bevezetéséről szóló 1994. szeptember 21-i törvény (EGBGB) 10. §-a alapján megtagadta.¹² Wolffersdorff ezt követően a drezdai regionális felsőbbbíróshoz fordult, ahol aztán hosszan tartó eljárást

---

⁴ C-438/14. sz. Nabel Peter Bogendorff von Wolffersdorff kontra Standesamt der Stadt Karlsruhe és Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe ügyben 2016. június 2-án hozott ítélet [EBHT-ban még nem tették közzé].

⁵ Munkában elsősorban a „többes állampolgárság” kifejezést használom a kettős állampolgárság eseteire is, tekintettel arra, hogy a nemzetközi jog egyértelműen az előbbi használatát preferálja, igaz az Európai Unió Bírósága inkább a „pontatlanabb” „kettős állampolgárság” kifejezést szokta használni döntéseiben.

⁶ C-438/14. sz. Nabel Peter Bogendorff von Wolffersdorff kontra Standesamt der Stadt Karlsruhe és Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe ügyben 2016. június 2-án hozott ítélet [EBHT-ban még nem tették közzé] 11. pont.

⁷ A Bogendorff család részben alsó-lausitz-i, részben pedig erdélyi szász eredetű família. Utóbbi águk a királyföldi Szászbogácsról (németül: Bogeschdorf vagy Bogendorf) származik. <http://www.bogendorff.com/historie.html/> (2016. 06. 16.)

⁸ A Wolffersdorff család szászországi gyökerű régi arisztokrata família. <http://www.wolffersdorff.net/history-en.html/> (2016. 06. 16.)

⁹ C-438/14. sz. Nabel Peter Bogendorff von Wolffersdorff kontra Standesamt der Stadt Karlsruhe és Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe ügyben 2016. június 2-án hozott ítélet [EBHT-ban még nem tették közzé] 12. pont.

¹⁰ C-438/14. sz. Nabel Peter Bogendorff von Wolffersdorff kontra Standesamt der Stadt Karlsruhe és Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe ügyben 2016. június 2-án hozott ítélet [EBHT-ban még nem tették közzé] 15. pont.

¹¹ C-438/14. sz. Nabel Peter Bogendorff von Wolffersdorff kontra Standesamt der Stadt Karlsruhe és Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe ügyben 2016. június 2-án hozott ítélet [EBHT-ban még nem tették közzé] 17. pont.

¹² C-438/14. sz. Nabel Peter Bogendorff von Wolffersdorff kontra Standesamt der Stadt Karlsruhe és Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe ügyben 2016. június 2-án hozott ítélet [EBHT-ban még nem tették közzé] 18. pont.

követően elrendelték a név kérelemnek megfelelő bejegyzését.¹³ Az érintett ezen felbuzdulva szülővárosának anyakönyvi hivatalához fordult és kérte brit útleveleiben szereplő nevének a németországi születési anyakönyvbe való átvezetését.¹⁴ A karlsruhei anyakönyvi hivatal a kérelmet elutasította és az előző eljárásrendnek megfelelően az érintett a határozatot megtámadta a bíróságon. A Karlsruhei Kerületi Törvényszék úgy ítélte meg, hogy az ügy eldöntése érdekében ki kell, hogy kérje a luxembourgi bíróság álláspontját és emiatt előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezett. A német bíróság az eljárás felfüggesztésével egyidőben az alábbi kérdést tette fel az Európai Unió Bíróságának:

„Úgy kell e értelmezni az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 18. és ugyanezen szerződés 21. cikkét, hogy valamely tagállam hatóságai kötelesek elismerni ezen állam valamely állampolgárának névváltoztatását, ha ezen állampolgár egyidejűleg valamely másik tagállam állampolgára is, és az utóbbi tagállamban való szokásos tartózkodása alatt családjogi jogállásváltozással össze nem függő névváltoztatás miatt szabadon választott és több nemesi címet tartalmazó nevet szerzett, amennyiben a jövőben nem áll majd fenn lényegi kapcsolat ezen állammal, és az első tagállamban alkotmányjogilag eltörölték ugyan a nemességet, de az eltörlés időpontjában viselt nemesi címek a név részeként tovább viselhetők?”¹⁵

2. Az Európai Unió Bíróságának releváns esetjogáról

Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) 18. cikke rögzíti, hogy tilos az állampolgárság alapján történő bármely megkülönböztetés a Szerződések alkalmazási körében, kivéve, ha azt éppen valamely a Szerződésekben előírt különös rendelkezés teszi lehetővé. (kiemelés: T.N.) Az EUMSZ 21. cikke pedig az uniós polgárokat megillető szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogra vonatkozik, amely nem abszolút jog, ugyanis azt a Szerződésekben és a végrehajtásukra meghozott intézkedésekben foglaltak korlátozhatják, továbbá csak meghatározott feltételek mellett gyakorolható.¹⁶ Első hallásra talán furcsának

---

¹³ C-438/14. sz. Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorff kontra Standesamt der Stadt Karlsruhe és Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe ügyben 2016. június 2-án hozott ítélet [EBHT-ban még nem tették közzé] 19. pont.

¹⁴ C-438/14. sz. Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorff kontra Standesamt der Stadt Karlsruhe és Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe ügyben 2016. június 2-án hozott ítélet [EBHT-ban még nem tették közzé] 21-22. pontok.

¹⁵ C-438/14. sz. Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorff kontra Standesamt der Stadt Karlsruhe és Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe ügyben 2016. június 2-án hozott ítélet [EBHT-ban még nem tették közzé] 25. pont.

¹⁶ Igaz, a „korlátozás” és „feltételek” közötti pontos különbséget az EUB joggyakorlata eddig még nem tisztázta. Szalayné Sándor Erzsébet: A személyek jogállása az uniós jogrendben. Budapest, Nemzeti Köszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Kar, 2014. 45.

tűnhet, hogy a névjog gyakorlása során valamely tagállamban felmerülő nehézség esetén az uniós polgárok szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogának jelentősége lehet,¹⁷ de 2003-ban, a Garcia Avello-ügyben meghozott ítéletében az Európai Unió Bírósága (EUB) erre a következtetésre jutott. Az alapügy lényege az volt, hogy egy Belgiumban élő és eltérő állampolgárságú házaspár, szerette volna elérni a belga hatóságoknál, hogy belga-spanyol kettős állampolgárságú gyermekeik a lakóhely szerinti állam, azaz Belgium hivatalos szervei által kiállított dokumentumokban is a Spanyolországban elismert vezetéknevvel szerepeljenek, ám azt a belga igazságügyi tárca végül nem támogatta.¹⁸ A két ország vonatkozó és egymástól eltérő, valamint hosszú évszázadok során kialakult szokást hordozó jogszabályaiban foglalt gyakorlat közötti különbség az volt, hogy míg Belgiumban a gyermekek az apjuk vezetéknevét, úgy Spanyolországban az apa és az anya családnévéből képzett vezetéknevet viselnek.¹⁹ Az alapügyben a belga *Conseil d'État* előzetes döntéshozatali kérelemmel fordult az Európai Unió Bíróságához. Az EUB ítéletében megállapította, hogy a kérdés az állampolgárság alapján való diszkriminációt tiltó és azon keresztül az uniós polgárságra vonatkozó rendelkezések hatálya alá tartozik,²⁰ jóllehet a belga állam mellett azt a holland és a dán kormány is vitatta.²¹ Noha a Bíróság rámutatott arra is, hogy „(...) a közösségi jog *jelen állapotában* egy személy családi nevének meghatározására vonatkozó szabályozás a tagállamok hatáskörébe tartozik (...)” (kiemelés: T.N.), a tagállamok hatáskörük gyakorlása során tiszteletben kell, hogy tartsák a közösségi jog szabályait „és különösen a Szerződésnek az Unió polgárai tagállamok területén való szabad mozgására és tartózkodására vonatkozó rendelkezéseit.”²² A Bíróság a tárgyi hatály megállapítását követően azt vizsgálta meg, hogy az állampolgárság alapján való diszkrimináció szempontjából azonos helyzetben vannak-e a többes állampolgárok, illetve azok, akik csak egyetlen (tag)állam állampolgárságával rendelkeznek.²³ Az EUB egyetértve a főtanácsnoki indítvánnyal arra az álláspontra helyezkedett, hogy a többes állampolgárságú természetes

---

¹⁷ Ezzel kapcsolatban lásd különösen: *Szalayné Sándor*: i.m. 43.

¹⁸ C-148/02. sz. Carlos Garcia Avello kontra belga állam ügyben 2003. október 3-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-11613. o.] 13-15. pontok.

¹⁹ Uo.

²⁰ C-148/02. sz. Carlos Garcia Avello kontra belga állam ügyben 2003. október 3-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-11613. o.] 29. pont.

²¹ C-148/02. sz. Carlos Garcia Avello kontra belga állam ügyben 2003. október 3-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-11613. o.] 20. pont.

²² C-148/02. sz. Carlos Garcia Avello kontra belga állam ügyben 2003. október 3-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-11613. o.] 25. pont.

²³ C-148/02. sz. Carlos Garcia Avello kontra belga állam ügyben 2003. október 3-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-11613. o.] 34. pont.

személyek „hivatkozhatnak a helyzetükből eredő nehézségekre”²⁴ amely például abban nyilvánulhat meg, hogy amennyiben az egyik állampolgárság szerinti tagállam nem ismeri el a másik állampolgárság szerinti tagállam hatóságai által kiállított dokumentumoknak az egyén nevével kapcsolatos joghatásait, úgy az komoly magánéleti és szakmai hátrányokat okozhat az érintettnek.²⁵ Mindezek alapján a Bíróság megállapította, hogy a belga hatóság álláspontja ellentétes a Szerződések uniós polgárságra és az állampolgárság alapján való különbségtételre vonatkozó rendelkezéseivel.²⁶ Még ennél is tovább ment az EUB a 2008. október 14-én a Grunkin és Paul-ügyben meghozott ítéletében. Itt is egy a Garcia-Avello-ügyhöz kísértetiesen hasonlító²⁷ előzetes döntéshozatali eljárásról volt szó azzal a különbséggel, hogy az alapügy felperesei nem többes, hanem kizárólag német állampolgárok voltak, akik viszont egy másik tagállamban, Dániában telepedtek le.²⁸ A házaspárnak gyermeke született a lakóhely szerinti tagállamban, akit a dán hatóságok az anya és apa családnevéből képzett vezetékneven anyakönyveztek. A hatáskörrel rendelkező német hatóság azonban megtagadta a gyermek dán jog szerint bejegyzett nevének elismerését a Garcia-Avello-ügyben megismert belga állásponthoz hasonló indokok miatt. A Grunkin és Paul-ügyben a Bíróság nem az állampolgárság alapján való diszkriminációt tiltó rendelkezés alapján állapította meg a közösségi jog tárgyi hatályát – hiszen az alapügy feleperesei a Garcia-Avello-ügytől eltérően nem többes állampolgárok voltak és az állampolgárság szerinti államban nem szenvedtek el hátrányos különbségtételt²⁹ – hanem az uniós polgárokat megillető szabad mozgás és tartózkodás joga alapján.³⁰ Ezen túlmenően az EUB azt is leszögezte, hogy „az a tény, hogy abban a tagállamban, amelynek állampolgárságával az illető rendelkezik, más nevet köteles viselni, mint amelyet a születési és lakóhelye szerinti tagállamban kapott, alkalmas az EK Sz. 18. cikkében előírt, a tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog

---

²⁴ C-148/02. sz. Carlos Garcia Avello kontra belga állam ügyben 2003. október 3-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-11613. o.] 37. pont.

²⁵ C-148/02. sz. Carlos Garcia Avello kontra belga állam ügyben 2003. október 3-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-11613. o.] 36. pont.

²⁶ C-148/02. sz. Carlos Garcia Avello kontra belga állam ügyben 2003. október 3-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-11613. o.] 45. pont.

²⁷ A Grunkin és Paul-ügyet többen a Garcia-Avello ügy folytatásának tekintik. *Vonk, Olivier: Dual Nationality in the European Union: A Study on Changing Norms in Public and Private International Law and in the Municipal Laws of Four EU Member States.* Leiden, Martinus Nijhoff Publishers, 2012. 84.

²⁸ C-353/06. sz. Stefan Grunkin és Dorothee Regina Paul ügyben 2008. október 14-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-07639. o.] 5-13. pontok.

²⁹ C-353/06. sz. Stefan Grunkin és Dorothee Regina Paul ügyben 2008. október 14-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-07639. o.] 18-20. pontok.

³⁰ C-353/06. sz. Stefan Grunkin és Dorothee Regina Paul ügyben 2008. október 14-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-07639. o.] 18. pont.

gyakorlásának akadályozására.”³¹ A Bíróság szerint a Garcia-Avello-ügy szerinti „komoly szakmai és magánéleti hátrányok” nemcsak a többes állampolgárság, hanem az állampolgárság szerinti és az ettől eltérő születési és lakóhely szerinti tagállam jogi szabályozása okozta névviselési különbözőség esetén is fennállnak.³² Vagyis a német hatóság elutasító döntése alkalmas volt az uniós polgárokat megillető szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog korlátozására, ami azonban csak akkor igazolható, ha „objektív megfontolásokon alapul, és arányos a jogszerűen elérni kívánt céllal.”³³ Mivel ilyen körülményeket a Bíróság nem azonosított, megállapította a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog sérelmét az ismertetett ügyben.³⁴ A Grunkin és Paul-esethez hasonló alapügyhöz kapcsolódóan hozott ítéletet egy előzetes döntéshozatali eljárásban az EUB az ún. Sayn-Wittgenstein-esetben 2010. december 22-én. Az alapügy felperese Ilonka Sayn-Wittgenstein osztrák állampolgárként Németországban dolgozva örökbefogadás útján szerezte meg a nemesi rangra is utaló „Fürstin von Sayn-Wittgenstein” családnevet, amelyet a hatáskörrel rendelkező német hatóság az ügyfél kérésére be is jegyzett a nyilvántartásba.³⁵ A nemesi rangokat azonban Ausztriában „*a nemesség, a világi lovag és hölgyrangok és bizonyos címek és méltóságok eltörléséről szóló, 1919. április 3-i törvény*”, vagyis az ún. *Adelsaufhebungsgesetz* eltörölte és használatukat megtiltotta, beleértve a külföldi címeket is.³⁶ Érdekes, hogy ennek ellenére az osztrák hatóságok először még átvezették az új családnevet az anyakönyvben,³⁷ sőt 2001-ben meghosszabbították az érintett útlevelét és két alkalommal állampolgársági igazolást is kiadtak részére, minden esetben a nemesi címre utaló vezetéknevet használva.³⁸ 2003-ban azonban az osztrák szövetségi alkotmánybíróság egy ehhez nagyon hasonló ügyben megállapította, hogy az *Adelsaufhebungsgesetz* alkotmány erejű törvényként az egyenlőség elvét vezette be az osztrák jogba és a nemesi címek viselése

---

³¹ C-353/06. sz. Stefan Grunkin és Dorothee Regina Paul ügyben 2008. október 14-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-07639. o.] 22. pont.

³² C-353/06. sz. Stefan Grunkin és Dorothee Regina Paul ügyben 2008. október 14-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-07639. o.] 24-26. pontok.

³³ C-353/06. sz. Stefan Grunkin és Dorothee Regina Paul ügyben 2008. október 14-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-07639. o.] 29. pont.

³⁴ C-353/06. sz. Stefan Grunkin és Dorothee Regina Paul ügyben 2008. október 14-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-07639. o.] 39. pont.

³⁵ C-208/09. sz. Ilonka Sayn-Wittgenstein kontra Landeshauptmann von Wien ügyben 2010. december 22-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-13693. o.] 21-22. pontok.

³⁶ C-208/09. sz. Ilonka Sayn-Wittgenstein kontra Landeshauptmann von Wien ügyben 2010. december 22-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-13693. o.] 3. pont.

³⁷ C-208/09. sz. Ilonka Sayn-Wittgenstein kontra Landeshauptmann von Wien ügyben 2010. december 22-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-13693. o.] 23. pont.

³⁸ C-208/09. sz. Ilonka Sayn-Wittgenstein kontra Landeshauptmann von Wien ügyben 2010. december 22-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-13693. o.] 24. pont.

emiatt továbbra is tilos az osztrák állampolgárok számára.³⁹ Az alkotmánybíróság verdiktjére hivatkozva a bécsi Landeshauptmann 2007-ben arról értesítette az alapügy felperesét, hogy nevét az anyakönyvben Sayn-Wittgenstein-re kívánja módosítani.⁴⁰ Az erről szóló határozatot az érintett megtámadta az osztrák Közigazgatási Bíróság (Verwaltungsgerichtshof) előtt. A Verwaltungsgerichtshof-ot némiképp elbizonytalanította az EUB vonatkozó joggyakorlata, különösen a Grunkin és Paul-ügyben hozott ítélet és a Bírósághoz fordult annak előzetes döntését kérve. A feltett kérdés lényege az volt, hogy ellentétes-e az uniós polgárok tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogával az, ha valamely tagállam hatósága megtagadja egy másik tagállam által elismert változatú örökbefogadás útján szerzett vezetéknév bejegyzését amiatt, mert az nemesi címet tartalmaz és annak használata az utóbbi tagállam alkotmányjoga értelmében tilos.⁴¹ Az EUB válaszában kiemelte, hogy a nemesi címek viselésére vonatkozó szabályozás tagállami hatáskörbe tartozik,⁴² de az ügy mégis az uniós jog hatálya alá tartozik, mivel az osztrák hatóság intézkedése a konkrét ügyben alkalmas a szabad mozgás és tartózkodás jogának, továbbá a szolgáltatásnyújtás szabadságának korlátozására.⁴³ Sőt, az ügynek emberi jogi vonatkozásai is voltak,⁴⁴ mégpedig a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogon keresztül.⁴⁵ A Bíróság a Garcia-Avello- és a Grunkin és Paul-ügyekben kijelölt úton haladva előbb megállapította, hogy az osztrák hatóság intézkedése korlátozta az alapügy felperesének szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát.⁴⁶ Az ilyen korlátozás akkor igazolható, ha az „objektív megfontolásokon alapul, és a nemzeti jog által jogszerűen megállapított célkitűzéssel arányos”.⁴⁷ A Bíróság szerint az Adelsaufhebungsgesetz-ből fakadó korlátozás megfelel a fenti kritériumoknak és lényegileg közrendre való hivatkozásként kell értelmezni.⁴⁸

---

³⁹ C-208/09. sz. Ilonka Sayn-Wittgenstein kontra Landeshauptmann von Wien ügyben 2010. december 22-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-13693. o.] 25. pont.

⁴⁰ C-208/09. sz. Ilonka Sayn-Wittgenstein kontra Landeshauptmann von Wien ügyben 2010. december 22-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-13693. o.] 26-27. pontok.

⁴¹ C-208/09. sz. Ilonka Sayn-Wittgenstein kontra Landeshauptmann von Wien ügyben 2010. december 22-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-13693. o.] 35-36. pontok.

⁴² C-208/09. sz. Ilonka Sayn-Wittgenstein kontra Landeshauptmann von Wien ügyben 2010. december 22-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-13693. o.] 38. pont.

⁴³ C-208/09. sz. Ilonka Sayn-Wittgenstein kontra Landeshauptmann von Wien ügyben 2010. december 22-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-13693. o.] 39-40. pontok.

⁴⁴ Vonk, Olivier: i.m.: 156.

⁴⁵ C-208/09. sz. Ilonka Sayn-Wittgenstein kontra Landeshauptmann von Wien ügyben 2010. december 22-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-13693. o.] 52. pont.

⁴⁶ C-208/09. sz. Ilonka Sayn-Wittgenstein kontra Landeshauptmann von Wien ügyben 2010. december 22-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-13693. o.] 71. pont.

⁴⁷ C-208/09. sz. Ilonka Sayn-Wittgenstein kontra Landeshauptmann von Wien ügyben 2010. december 22-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-13693. o.] 81. pont.

⁴⁸ C-208/09. sz. Ilonka Sayn-Wittgenstein kontra Landeshauptmann von Wien ügyben 2010. december 22-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-13693. o.] 84. pont.

márpedig a közrend védelme érdekében az uniós polgárok szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való joga korlátozható. Ezenkívül az Adelsaufhebungsgesetz bevezetésének célja az egyenlőség elvének biztosítása volt és az EUB szerint maga az uniós jogrend is ennek az elvnek a tiszteletben tartására törekszik.⁴⁹ Ráadásul – ezt a Bíróság már nem tette hozzá – az *egyenlőség* egyike azoknak az értékeknek, amelyeken az Európai Unió alapul,⁵⁰ sőt az „európai társadalom” – egyebek mellett – az egyenlőség társadalma.⁵¹ Az Unió egyik célja pedig éppen az általa vallott értékek – köztük az egyenlőség – előmozdítása.⁵² Igaz azt már megjegyezte az EUB, hogy az Alapjogi Charta (is) elismeri mindenki egyenlőségét *a törvény* előtt.⁵³ A Bíróság azt is hozzátette mindehhez, hogy az Európai Unióról szóló Szerződés 4. cikk (2) bekezdése értelmében az EU „tiszteletben tartja a tagállamok nemzeti identitását, amely elválaszthatatlan része azok alapvető politikai és alkotmányos berendezkedésének (...)”. Alkotmányos berendezkedés alatt természetesen az államforma értendő mindenekelőtt, amely Ausztria esetében a köztársaság.⁵⁴ A Bíróság végül a fentiek alapján arra a következtetésre jutott, hogy a „[j]elen ügyben meg kell állapítani, hogy nem tűnik aránytalannak az, hogy valamely tagállam az egyenlőség elve biztosítása célkitűzésének elérése érdekében megtiltja állampolgárainak, hogy nemesi címeket vagy erre utaló névelemeket szerezzenek, birtokoljanak vagy használjanak, amelyek alkalmasak arra, hogy *olyan látszatot keltsenek*, hogy a név viselője ilyen ranggal rendelkezik.”⁵⁵ (Kiemelés: T.N.) Azaz, bár az osztrák hatóság minden ilyen intézkedése sérti az uniós polgárok Szerződésben elismert jogát a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz, az igazolható, mivel Ausztria közrendje védelme érdekében az elérni kívánt céllal arányos az intézkedés.⁵⁶

Mint fentebb láthattuk, a Wolffersdorff-ügy alapeljárásnak tényállása annyiban tért el a Sayn-Wittgenstein-ügyétől, hogy az előbbi érintettje egy többes (német-brit) állampolgárságú természetes személy és Németországban valamivel megengedőbb a szabályozás a nemesi

---

⁴⁹ C-208/09. sz. Ilonka Sayn-Wittgenstein kontra Landeshauptmann von Wien ügyben 2010. december 22-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-13693. o.] 88-89. pontok.

⁵⁰ Lásd az Európai Unióról szóló Szerződés 2. cikkét.

⁵¹ Uo.

⁵² Lásd az Európai Unióról szóló Szerződés 3. cikkének (1) bekezdését. Továbbá: *Mohay Ágoston*: Az uniós egyenlő bánásmód joganyag és implementációja a magyar jogban. In: *Az uniós jog és a magyar jogrendszer viszonya.* (szerk. Tilk Péter). Pécs, PTE Állam- és Jogtudományi Kar, 2016. 150-151.

⁵³ C-208/09. sz. Ilonka Sayn-Wittgenstein kontra Landeshauptmann von Wien ügyben 2010. december 22-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-13693. o.] 89. pont.

⁵⁴ C-208/09. sz. Ilonka Sayn-Wittgenstein kontra Landeshauptmann von Wien ügyben 2010. december 22-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-13693. o.] 92. pont.

⁵⁵ C-208/09. sz. Ilonka Sayn-Wittgenstein kontra Landeshauptmann von Wien ügyben 2010. december 22-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-13693. o.] 93. pont.

⁵⁶ C-208/09. sz. Ilonka Sayn-Wittgenstein kontra Landeshauptmann von Wien ügyben 2010. december 22-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-13693. o.] 94. pont.

címekre vonatkozóan, mint Ausztriában.⁵⁷ A Németországi Szövetségi Köztársaság 1949. évi Alaptörvénye ugyanis úgy rendelkezik, hogy „[a] Bundestag megalakulása előtti időből származó jog továbbra is alkalmazandó, amennyiben nem ellentétes az Alaptörvénnyel.”⁵⁸ Az 1919. évi Weimari Alkotmány 119. §-a többek között megállapította, hogy „[a] születésen vagy jogálláson alapuló közjogi kiváltságokat és hátrányokat el kell törölni, valamint „[a] nemesi címek csak a családi név részeként érvényesek, és a jövőben nem adományozhatók”, továbbá „német polgár nem fogadhat el címet vagy rendet külföldi kormánytól.”⁵⁹ A német szövetségi Közigazgatási Bíróság több ítéletében úgy találta, hogy a Weimari Alkotmány hivatkozott szakasza még mindig hatályban van és szövetségi törvény szintjén része az állam jogforrási rendszerének.⁶⁰ A fentiek alapján az EUB hasonló következtetésre jutott, mint a Sayn-Wittgenstein-ügyben azzal, hogy nyilván nem tekinthetett el attól, hogy a vonatkozó német szabályozás nem annyira szigorú, mint az osztrák. Vagyis, amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság közrendi okok miatt úgy véli, hogy a polgárok jogegyenlősége elvének tiszteletben tartásának biztosításához az megfelelő és szükséges, nem köteles elismerni az ilyen esetekben a nemesi származásra utaló névelemek szerepeltetését.⁶¹ Érdekesség ugyanakkor, hogy az ítélkező tanács nem fogadta el a főtanácsnoki indítvány elemzését és így a végkövetkeztetést sem. Melchior Wathelet főtanácsnok indítványa ugyanis nagyobb hangsúlyt helyezett a többes állampolgárságból, mint élethelyzetből fakadó hátrányokra,⁶² továbbá arra a tényre, hogy a konkrét esetben mind az Egyesült Királyságban, mind pedig Németországban nem létező illetve soha nem létezett nemesi címekről volt szó,⁶³ ráadásul Németországban a Weimari Alkotmány értelmében a nemesi rangok a név alkotóelemeiként

---

⁵⁷ C-438/14. sz. *Nabiel Peter Bogendorff von Wolffersdorff kontra Standesamt der Stadt Karlsruhe és Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe* ügyben 2016. június 2-án hozott ítélet [EBHT-ban még nem tették közzé] 24. pont.

⁵⁸ C-438/14. sz. *Nabiel Peter Bogendorff von Wolffersdorff kontra Standesamt der Stadt Karlsruhe és Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe* ügyben 2016. június 2-án hozott ítélet [EBHT-ban még nem tették közzé] 3. pont.

⁵⁹ C-438/14. sz. *Nabiel Peter Bogendorff von Wolffersdorff kontra Standesamt der Stadt Karlsruhe és Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe* ügyben 2016. június 2-án hozott ítélet [EBHT-ban még nem tették közzé] 4. pont.

⁶⁰ C-438/14. sz. *Nabiel Peter Bogendorff von Wolffersdorff kontra Standesamt der Stadt Karlsruhe és Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe* ügyben 2016. június 2-án hozott ítélet [EBHT-ban még nem tették közzé] 5. pont.

⁶¹ C-438/14. sz. *Nabiel Peter Bogendorff von Wolffersdorff kontra Standesamt der Stadt Karlsruhe és Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe* ügyben 2016. június 2-án hozott ítélet [EBHT-ban még nem tették közzé] 84. pont.

⁶² MELCHIOR WATHELET FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA. Az ismertetés napja: 2016. január 14. C- 438/14. sz. ügy. *Nabiel Peter Bogendorff von Wolffersdorff kontra Standesamt der Stadt Karlsruhe*, Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe. 46. pont.

⁶³ MELCHIOR WATHELET FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA. Az ismertetés napja: 2016. január 14. C- 438/14. sz. ügy. *Nabiel Peter Bogendorff von Wolffersdorff kontra Standesamt der Stadt Karlsruhe*, Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe. 94. pont.

fennmaradhattak,⁶⁴ így álláspontja szerint a felperes neve nem alkalmas a német közrend megsértésére.⁶⁵ Mindezek alapján Wathelet a Bírósággal ellentétes következtetésre jutott.⁶⁶ Egy ökonometriai alapú elemzésben nemrég úgy találták, hogy az Európai Unió Bírósága 67 százalékkal nagyobb valószínűséggel semmisít meg egy uniós aktust, ha a főtanácsnok ezt indítványozza, de az EUB más eljárásait illetően is kimutatható a főtanácsnoki indítványok jelentős hatása az EUB döntéseire.⁶⁷

3. A kérdés magyar jogi vonatkozásairól

A magyar jog is tiltja, illetve korlátozza a nemesi címek és rangok használatát. Az „egyes rangok és címek megszüntetéséről szóló 1947. évi IV. törvény” eltörölt egy sor nemesi és főnemesi rangot (herceg, örgróf, gróf, báró, nemes, primor, lófő), címeket (örökös főispán) és rangjelző címeket, továbbá hatálytalanította a külföldi államfők által adományozott nemesi és főnemesi rangot jelző címek viselésére adott engedélyeket.⁶⁸ Ezenkívül megtiltotta ezek, valamint a „vitézi” cím használatát.⁶⁹ Tilos továbbá a nemesi előnév, a nemesi címer és jelvény, valamint a „de genere...”⁷⁰ kifejezés használata.⁷¹ Az 1946. október 4-én benyújtott törvényjavaslatot,⁷² amelynek előterjesztője Rajk László belügyminiszter volt, 1946. december 17-én tárgyalta és fogadta el a Nemzetgyűlés. A javaslattal szemben kritikus hangot egyedül Slachta Margit, az ellenzéki Polgári Demokrata Párt illetve Némethy Jenő a Független Kisgazdapártból kizárt honatyák által alapított Magyar Szabadság Párt képviselője fogalmaztak meg.⁷³ A törvényjavaslat miniszteri indokolása értelmében a jogszabály kettős célt volt hivatva szolgálni. Egyrészt az emberek származás szerinti megkülönböztetésének

---

⁶⁴ MELCHIOR WATHELET FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA. Az ismertetés napja: 2016. január 14. C- 438/14. sz. ügy. Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorff kontra Standesamt der Stadt Karlsruhe, Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe. 102. pont.

⁶⁵ MELCHIOR WATHELET FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA. Az ismertetés napja: 2016. január 14. C- 438/14. sz. ügy. Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorff kontra Standesamt der Stadt Karlsruhe, Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe. 103. pont.

⁶⁶ MELCHIOR WATHELET FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA. Az ismertetés napja: 2016. január 14. C- 438/14. sz. ügy. Nabil Peter Bogendorff von Wolffersdorff kontra Standesamt der Stadt Karlsruhe, Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe. 109. pont.

⁶⁷ *Arrebola, Carlos– Mauricio, Ana Julia– Portilla, Héctor Jiménez: An Econometric Analysis of the Influence of the Advocate General on the Court of Justice of the European Union. Legal Studies Research Paper Series. University of Cambridge. Faculty of Law. Paper No. 3/2016. January 2016. <http://www.law.cam.ac.uk/ssrn/> (2016. 06. 20.)*

⁶⁸ Lásd a törvény 1 §-át.

⁶⁹ Lásd a törvény 3. § (1) bekezdését.

⁷⁰ A nemesi nemzetiségi származásra utaló kifejezés.

⁷¹ Lásd a törvény 3. § (2) bekezdését.

⁷² „Törvényjavaslat egyes rangok és címek megszüntetéséről”. Nemzetgyűlési irományok, 1945. II. kötet. 75. szám. 41-42.

⁷³ Nemzetgyűlési napló, 1945. IV. kötet. 1946. október 22. - 1947. január 24. 818-843.

felszámolását, másrészt pedig a pusztán kitüntetésnek tekintendő címek megszüntetését.⁷⁴ A hivatkozott törvénnyel ellentétes magatartással jelenleg nem párosul jogkövetkezmény, viszont „az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény” (Anytv.) 55. § (1a) bekezdése értelmében meg kell tagadni az 1947. évi IV. törvénnyel ellentétes adatok bejegyzését. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy az Anytv szövegébe csak utólag, az azt hatálybaléptető az „egyes törvényeknek az elektronikus anyakönyv kialakításával összefüggésben szükséges módosításáról szóló 2013. évi LXXVI. törvény” 47. §-ával került be a bejegyzés megtagadását előíró fordulat. Ez nem jelenti azt, hogy az Anytv. elfogadása és hatálybalépése között eltelt majd’ öt esztendőben⁷⁵ ne létezett volna a nemesi rangok anyakönyvi bejegyzését tiltó hazai jogszabályi rendelkezés, mivel „az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 1982. évi 17. sz. törvényerejű rendelet” 31. § (4) bekezdése a mostanival azonos szövegezésű szabályt tartalmazott.

Az Alkotmánybíróság eddig két alkalommal foglalkozhatott az 1947. évi IV. törvény különböző szempontú alkotmányosságának vizsgálatával.⁷⁶ Először 2008-ban indítványozták a hivatkozott jogszabály – lényegében a különféle rangok, jelképek, címek használatát tiltó – 3. § (1)-(4) bekezdéseinek megsemmisítését. Az indítványozó elsősorban emberi jogi nézőpontból kifogásolta a megjelölt törvényhelyeket, részben az örökléshez való jogra és a „nulla poena sine lege” elvére építve kérelmét. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a nemesi címek viselésének tilalma nem áll alkotmányjogi összefüggésben sem az örökléshez való joggal, sem pedig a nulla poena sine lege elvével.⁷⁷ Az Alkotmánybíróság ezért az indítványt részben elutasította, részben pedig visszautasította, de egyúttal megjegyezte, hogy „az 1947. évi IV. törvény az emberek származás szerinti megkülönböztetésének megszüntetését szolgálja, amely – ahogyan a törvényjavaslathoz fűzött miniszteri indokolás is fogalmaz – » az egyenlőség alapján álló demokratikus állami és társadalmi berendezkedéssel össze nem férhet. « A törvény mögött tehát olyan határozott értékrend áll, amely a hatályos Alkotmányban megfogalmazott, a megkülönböztetés tilalmáról rendelkező 70/A. § (1) bekezdéséből levezetett értékekkel is összhangban áll, sőt azoknak szerves részét képezi.”⁷⁸ Ugyanilyen eredményre vezetett az az indítvány is, amely az 1947. évi IV. törvény 3. § (1)-(2) bekezdéseit kérte megsemmisíteni az Alkotmány emberi méltósághoz való jogra (amennyiben

---

⁷⁴ Lásd „Indokolás az egyes címek és rangok megszüntetéséről szóló törvényjavaslathoz. Nemzetgyűlési irományok, 1945. II. kötet. 75. szám 43.

⁷⁵ Az Anytv.-t az Országgyűlés 2009. december 14-én fogadta el, de ez csak 2014. július 1-jén lépett hatályba.

⁷⁶ A névviseléshez való jog Ab-esetjogára vonatkozóan lásd: *Orbán Balázs András: A névviseléshez való jog – elméletben és gyakorlatban. Közjogi Szemle. 2012/2. 42-52.*

⁷⁷ 1161/B/2008. AB határozat II/2.

⁷⁸ Uo.

az abból is levezethető névjogot sérti), az emberi jogok korlátozhatóságát lefektető szabályra és az ún. jogállamisági klauzulára hivatkozva kérte megsemmisíteni. Az alkotmányosság legfőbb hazai őre előbb megállapította, hogy a törvény támadott rendelkezései nem sértik az emberi méltósághoz való jogból is levezethető névjogot, mivel a nemesi rangok és címek ma már nem részei a hivatalos névnek és az állam eldöntheti, hogy mit tekint a név részének és mit nem.⁷⁹ Ezután hozzátette, hogy valójában csak a hivatalos érintkezésekben tilos ezeket a nemesi címeket és rangokat használni, és a tiltó szabály a magánérintkezésben nem kényszeríthető ki, igaz azok mellőzése elvárt.⁸⁰ Végül az Ab. megjegyezte azt is, hogy a magánérintkezésben való használathoz sem közjogi, sem magánjogi elő- vagy többletjogok nem kapcsolódhatnak a magánhasználat határát pedig a jogalkalmazónak kell esetről-esetre megállapítania.⁸¹ Az Alkotmánybíróság határozatához ketten is párhuzamos indokolást csatoltak, köztük Dienes-Oehm Egon úgy vélte, hogy „az időközbeni jogfejlődéssel is összhangban – jelenlegi körülményeink között az sem lett volna, vagy nem lenne alkotmányellenes, ha az 1947. évi IV. törvény már korábban hatályát vesztené, vagy a jövőben hatályát vesztené.”⁸² Magyarország Alaptörvénye ugyan hatályon kívül helyezte a saját hatálybalépése előtt meghozott Ab. határozatokat,⁸³ de az Alkotmánybíróság egy 2015-ben elfogadott határozatában leszögezte, hogy „a saját név viseléséhez való jogba nem tartozik bele a nemesi előnév és cím viselésének joga. A saját név viselésének joga a családi és utónévből álló saját nevet védi, amelynek nem része a nemesi előnév és cím, így az (abszolút szerkezetű) alapjogi védelem sem terjed ki rá. E védelem azért sem terjed ki a nemesi előnévre és címre, mert ahhoz olyan többletjogok kapcsolódtak, amelyek az egyenlő emberi méltóságot sértenék. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság nem tartotta alkotmányosértőnek a nemesi előnevek és címek anyakönyvezésének törvényhozó általi kizárását.”⁸⁴ Az 1947. évi IV. törvény megsértésének nincs jogkövetkezménye, de 2010 őszén egy egyéni országgyűlési indítvány kezdeményezte az akkor hatályos szabálysértési törvény módosítását, és abba egy új, „Tiltott cím használata” tényállás beillesztését, amely a nemesi címek használatát tiltó törvény megszegőit (a jelvény és címerhasználatot kivéve) százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtotta volna,⁸⁵ de az Országgyűlés az indítványt nem vette

---

⁷⁹ 988/B/2009. AB határozat III/2.2.

⁸⁰ 988/B/2009. AB határozat III/2.3.

⁸¹ Uo.

⁸² Dr. Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró párhuzamos indokolása a 988/B/2009. sz. AB határozathoz. 2.3.

⁸³ Lásd az Alaptörvény Záró és egyes rendelkezések című részének 5. pontját.

⁸⁴ 27/2015. (VII. 21.) AB határozat. 29. pont.

⁸⁵ T/1255 számú Törvényjavaslat a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény módosításáról 2010. október 1.

tárgysorozatba.⁸⁶ A kormánynak a parlament illetékes szaktanácsadója előtt megjelent képviselője sem javasolta a tárgysorozatba vételt, mivel álláspontja szerint „az egyes szabálysértésekről szóló kormányrendelet” 14. §-a („Jogosulatlan címhasználat”) hasonló szabálysértési tényállást már megállapított és annak pontosításával az elérni kívánt cél teljesíthető lett volna.”⁸⁷ Igaz, erre a korrekcióra végül nem került sor és a szabálysértési kormányrendeletet felváltó törvény az eredeti változatban vette át a tényállás szövegét.⁸⁸ Lényegében az iménti kezdeményezés sorsára jutott az 1947. évi IV. törvény nemesi címek és jelvények használatát is tiltó 3. § (2) bekezdésének hatályon kívül helyezésére vonatkozó egyéni képviselői indítvány,⁸⁹ amelyet maga az előterjesztő vont vissza végül.⁹⁰ Megemlítendő továbbá, hogy a 2007-es „nagy dereguláció”⁹¹ idején az 1947. évi IV. törvényt hatályban tartotta az Országgyűlés.⁹²

Érdekes és sok szempontból témához kapcsolódó ügyben kellett döntenie a Szolnoki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságnak 2013. május 13-án.⁹³ Az ügy lényege az volt, hogy egy Szolnokon született majd Németországba távozott és ott magyar állampolgárságáról a német megszerzését követően nem sokkal lemondó természetes személy kérte Szolnok Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalának Anyakönyvvezetőjétől, hogy születési családi nevét javítsa ki a „Graf von” névelem hozzátoldásával. A felperes apai ágú felmenői az

---

⁸⁶ Lásd az Országgyűlés Alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottságának 2010. október 20-án, szerdán, 11.00 órakor az Országház főemelet 58. számú tanácstermében megtartott üléséről készített Jegyzőkönyv (AIÜB-29/2010) 17. oldalát.

⁸⁷ Uo.

⁸⁸ Lásd „a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény” 183/A §-át. Megjegyzendő, hogy az 1947. évi IV. törvény elfogadása idején mind a miniszteri indokolás, mind pedig a Nemzetgyűlés Alkotmányjogi és közjogi Bizottságának előadója, Erdei Ferenc úgy vélte, hogy a törvény rendelkezéseinek megszegőit a Kbt. vagyis „a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról szóló 1879. évi XL. törvénycikk” 1930. évi III. törvénycikk 83. §-ával módosított 45. §-a alapján lehetett felelősségre vonni: „Aki őt jogosan meg nem illető olyan címet vagy rangfokozatot használ, amely a közönséget tévútra vezetheti, valamint az is, aki őt jogosan meg nem illető belföldi rend- vagy díszjelet, vagy engedély nélkül külföldi rend- vagy díszjelet nyilvánosan visel, egy hónapig terjedhető elzárással büntetendő.” Nemzetgyűlési napló, 1945. IV. kötet. 1946. október 22. - 1947. január 24. 818. és „Indokolás az egyes címek és rangok megszüntetéséről szóló törvényjavaslatához. Nemzetgyűlési irományok, 1945. II. kötet. 75. szám 43. és „A Nemzetgyűlés alkotmányjogi és közjogi bizottságának jelentése az »»egyres rangok és címek megszüntetéséről” szóló 75. számú törvényjavaslat tárgyában.” Nemzetgyűlési irományok, 1945. II. kötet. 90. szám. 170.

⁸⁹ T/1954 számú Törvényjavaslat az egyes címek és rangok megszüntetéséről szóló 1947. évi IV. törvény módosításáról.

⁹⁰ http://www.parlament.hu/iromanyok-elozo-ciklusbeli-adatai?p_auth=VF0c61yC&p_p_id=pairproxy_WAR_pairproxyportlet_INSTANCE_9xd2Wc9jP4z8&p_p_lifecycle=1&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=1&pairproxy_WAR_pairproxyportlet_INSTANCE_9xd2Wc9jP4z8_pairAction=%2Fintern-et%2Fcpls1%2Fogy_iron.irom.adat%3Fp_ckl%3D39%26p_izon%3D1954/ (2016. 06. 20.)

⁹¹ 2007. évi LXXXII. törvény egyes jogszabályok és jogszabályi rendelkezések hatályon kívül helyezéséről.

⁹² Lásd a 2007. évi LXXXII. törvény 1. § (1) bekezdését és ezzel összhangban a Törvény mellékletének 114. pontját.

⁹³ 12.K.27.060/2013/11. szám.

anyakönyvi kivonatok tanúsága szerint viselték a fenti névelemet. Ezenkívül az érintett Budapesten született, de szintén német állampolgárságú fia vezetéknevét a Budapesti Anyakönyvi Hivatal a „Graf von” névelemmel együtt jegyezte be, pontosabban javította ki a korábbi bejegyzést. A szolnoki elsőfokú hatóság belföldi jogsegély keretében állásfoglalást kért a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium (KIM) Nemzetközi Magánjogi Főosztályától. A KIM arról tájékoztatta az anyakönyvvezetőt, hogy mivel a „Graf von” előtag nemesi címet, rangot jelez, az adatok bejegyzését – figyelemmel az 1947. évi IV. törvény és az 1982. évi 17. sz. törvényerejű rendelet vonatkozó rendelkezésire – meg kell tagadni, mivel az a magyar közrendbe ütközne. Ennek alapján a kérelem teljesítését az elsőfokú hatóság megtagadta, fellebbezést követően pedig a másodfokú hatóság jóváhagyta az elsőfokú hatóság határozatát. Az érintett ezután az elutasító határozat bírósági felülvizsgálatát kérte a Szolnoki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságtól. A bíróság a kereseti kérelemnek helyt adott, mivel álláspontja szerint a feleperes anyakönyvezése idején az 1947. évi IV. törvény még nem volt hatályban, így az ebben az ügyben nem volt alkalmazható, másrészt kizárólag külföldi állampolgárságú személyről lévén szó, aki ráadásul nem névváltoztatást, hanem csak az anyakönyvi bejegyzés kijavítását kérte, vagyis esetében nem a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. sz. törvényerejű rendelet rendelkezéseit kellett alkalmazni. A Szolnoki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ezzel kapcsolatban még hivatkozott az EUB Sayn-Wittgenstein-ügyben hozott ítéletére is megállapítva, hogy ha egy konkrét esetben két különböző tagállam által kiállított dokumentumban szereplő név nem azonos, ez kételyeket ébreszthet a személyazonosságot illetően, igaz az alperes határozata önmagában nem sértene a feleperes uniós polgárként élvezett szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát. A Szolnoki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság jogerős ítéletével szemben az alperes felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Kúriához. A Kúria megállapította, hogy a Szolnoki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a tényállást helyesen tárta fel és a jogszabályokat jól alkalmazta, továbbá leszögezte, hogy az alapügyben az 1947. évi IV. törvény nem volt alkalmazható. Mindezek miatt a Kúria a bíróság ítéletét hatályában fenntartotta.⁹⁴

4. Záró gondolatok

Az Európai Unió Bírósága esetjogában a Garcia-Avello-ítélet volt az első, amely összekapcsolta az uniós polgárságot, mint jogállást és az abból eredő szabad mozgás és tartózkodás jogát a névjoggal. Ezzel tulajdonképpen azt ismerte el, hogy minden uniós polgárnak joga van ahhoz, hogy valamennyi EU-tagországban ugyanazon az általa preferált

---

⁹⁴ Kfv.III.37.538/2013/7.szám.

néven ismerjék el a hatóságok. Mivel a szabad mozgás és tartózkodás joga nem abszolút természetű, logikusan az „egy és ugyanazon névhez való jog” mint részjog sem lehet az a Bíróság értelmezésében. Az uniós polgárok szabad mozgására és tartózkodására vonatkozó jelenleg hatályos jogalkotási aktus,⁹⁵ illetve a Bíróság kapcsolódó esetjoga⁹⁶ alapján az ilyen korlátozás *különösen akkor igazolható, ha arra közrendi, közbiztonsági, vagy közegészségügyi okból kerül sor.*⁹⁷ Az ilyen korlátozás azonban nem valósíthat meg állampolgárság alapján történő hátrányos különbségtételt, nem szolgálhat gazdasági célokat és meg kell, hogy feleljen az arányosság elvének. A vonatkozó irányelv értelmében ráadásul a közrendi és közbiztonsági okból történt korlátozás kizárólag az egyén magatartásán alapulhat és „az érintett egyén személyes magatartása valódi, közvetlen és kellően súlyos veszélyt kell, hogy jelentsen a társadalom valamely alapvető érdekére”.⁹⁸ Láthattuk, hogy a Sayn-Wittgenstein-ügyben a Bíróság a nemesi címek névelemként való használatát az osztrák társadalom alapvető érdekére, jelesül az egyenlőség elvének biztosítására veszélyesnek találta egy 1919-ben elfogadott törvény alapján, és így azt közrendi oknak minősítve a korlátozást végül igazolhatónak tekintette. Lényegében ugyanerre az álláspontra helyezkedett a Wolffersdorff-ítéletben, noha a vonatkozó német szabályozás – mint láthattuk – jóval megengedőbb, mint az osztrák.

Az Európai Unió huszonnyolc tagállama közül hét (25%) államformája monarchia, míg huszonegy ország (75 %) köztársaság. Az EU-tagok negyedében így az ókori római gyökerű, de a mai változatában a feudalizmusban kialakult a származásra illetve a vagyoni helyzetre utaló rangok, továbbá azok adományozására vonatkozó gyakorlat nem vet fel különösebb jogi problémákat. A tagállamok „republikánus” háromnegyede azonban gyakran igen kedvezőtlenül viszonyul ehhez a kérdéshez. Számos országban tiltó vagy korlátozó jogszabályok vannak hatályban, így egyebek mellett Ausztriában, Olaszországban⁹⁹, Görögországban,¹⁰⁰ Németországban vagy éppen Magyarországon. Emellett olyan köztársasági államformájú országok is tagjai az Európai Uniónak, ahol a nemesi címek és

---

⁹⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2004/38/EK irányelve (2004. április 29.) az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről.

⁹⁶ Az „egyéb” kimentési okokra vonatkozóan lásd: *Szalayné Sándor*: i.m. 46.

⁹⁷ Lásd a 2004/38/EK irányelv 27. cikk (1) bekezdését.

⁹⁸ Lásd a 2004/38/EK irányelv 27. cikk (2) bekezdését.

⁹⁹ Olaszországban az 1948-ban elfogadott alkotmány „Átmeneti és Záró Rendelkezéseinek” XIV. cikke értelmében: „A nemesi címeket nem ismerik el. Az 1922. október 28-a előtt létezett helységnevek a személynevek részévé válnak.” Azaz a némethez hasonló a szabályozás.

¹⁰⁰ A hatályos görög alkotmány 4. cikk (7) bekezdése a nemesi címek és különbségtétel el nem ismeréséről rendelkezik.

rangok használata nem esik különösebb korlátozások alá, mint amilyen Finnország vagy az Ír Köztársaság. Nagy kérdés, hogy amennyiben az egykori nemesi címek és rangok használatát tiltó tagállami jogszabályok az egyenlőség elvének érvényesítését szolgálják és mint ilyenek közrendi okokból igazolhatják az uniós polgárok szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát, úgy a monarchikus tagállamok nem az egyenlőség elvének talaján állnak illetve működnek? Álláspontom szerint védhetőbb érvelés lett volna az EUB részéről, ha az alapügyekben alperes tagállamok álláspontját nem a közrendre, hanem az ítéletekben egyébként, ha háttérbe szorítva is, de megjelenő és az Európai Unióról szóló Szerződés 4. cikk (2) bekezdésében elismert „tagállami nemzeti identitásra” alapította volna.¹⁰¹ A Bíróság amúgy már az Omega-ügyben 2004-ben született ítéletében¹⁰² kifejezte a nemzeti identitás védelmére vonatkozó *hajlandóságát*,¹⁰³ sőt, valójában még ennél is korábban, az 1989-ben, vagyis még az uniós polgárság előtti időkben¹⁰⁴ meghozott Groener-ítéletében¹⁰⁵ a nemzeti identitás védelmét az uniós (akkor még közösségi) jog elé helyezte egy konkrét ügyben.¹⁰⁶ Kétségtelen tény ugyanakkor, hogy a Sayn-Wittgenstein-ítélet volt az első, amelyben az EUB *expressis verbis* hivatkozott az EUSz 4. cikk (2) bekezdésére.¹⁰⁷ Ez azóta sem fordult elő túl gyakran, ugyanis valószínűsíthető, hogy az EUB integrációra vonatkozó és az esetjogából leszűrhető, továbbá viszonylag konstansnak tűnő „víziójába” nehezen illeszthető be a tagállamok nemzeti identitásának „védelme.” Egy másik, szintén az uniós polgárságból fakadó és a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog valamint a névjog kapcsolatával összefüggő, de kisebbségi jogi relevanciájú (vagyis többszörösen emberi jogi vonatkozású) ügyben, a Vardyn-Wardyn-esetben¹⁰⁸ hozott ítéletében viszont éppen a tagállami nemzeti

---

¹⁰¹ Az EUB „tagállami nemzeti identitásra” vonatkozó eddig tárgyalt ügyeinek remek összefoglalását lásd: *Drinóczi Tímea: Nemzeti és alkotmányos identitás az EU-ban és tagállamaiban.* In: *Az uniós jog és a magyar jogrendszer viszonya.* (szerk. Tilk Péter). Pécs, PTE Állam- és Jogtudományi Kar, 2016. 55-69.

¹⁰² C-36/02. sz. Omega Spielhallen- und Automatenaufstellungs-GmbH kontra Oberbürgermeisterin der Bundesstadt Bonn ügyben 2004. október 14-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-09609. o.].

¹⁰³ *Chronowski Nóra: Az Európai Unió Alapjogi Chartája hatályának kiterjesztéséről – alkotmánypolitikai megfontolások.* In: *Ünnepi kötet Dr. Bodnár László egyetemi tanár 70. születésnapjára.* (szerk. Blutman László). Szeged, Szegedi Tudományegyetem, Acta Universitatis Szegediensis, Acta Juridica et Politica, Tomus LXXVII, 95.

¹⁰⁴ Az ügyben a személyek szabad mozgásának gazdasági alapszabadságát vizsgálta a Bíróság lényegében a tagállami nemzeti identitáshoz viszonyítva az utóbbinak biztosítva elsőbbséget.

¹⁰⁵ C-379/87. sz. Anita Groener kontra The Minister for Education and the City of Dublin Vocational Educational Committee ügyben 1989. november 28-án hozott ítélet [1989 03967].

¹⁰⁶ *Besselink, Leonard F.M.: Case C-208/09, Ilonka Sayn-Wittgenstein v. Landeshauptmann von Wien, Judgement of the Court (Second Chamber) of 22 December 2010, nyr. Common Market Law Review. 2012. 49. sz. 681.*

¹⁰⁷ *Penot, Anastasia Iliopoulou: The Transnational Character of Union Citizenship.* In: *Empowerment and Disempowerment of the European Citizen.* (szerk. Dougan, Michael – Shuibhne, Niamh Nic – Spaventa, Eleanor). Oxford and Portland, Oregon, Hart Publishing, 2012. 25.

¹⁰⁸ C-391/09. sz. Malgožata Runevič-Vardyn, Łukasz Paweł Wardyn kontra a Vilnius miesto savivaldybės administracija, a Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, a Valstybinė lietuvių kalbos komisija, a Vilnius

identitásra, valamint a kulturális és nyelvi sokféleség tiszteletben tartásának elvére hivatkozva állapította meg az alapügy felperesének szabad mozgására és tartózkodására vonatkozó joga korlátozásának igazolhatóságát.¹⁰⁹ Ebben az ügyben arról volt szó, hogy az alapeljárás felperese, aki magát a litvániai lengyel kisebbséghez tartozónak vallotta, Lengyelországba költözött és egy lengyel állampolgárhoz ment férjhez. A születési helye szerinti litvániai anyakönyvi hatóságnál szeretne volna elérni, hogy család- és utónevét a lengyel helyesírásnak megfelelően írják át, mivel Lengyelországban is ilyen módon vették nyilvántartásba a házasság megkötésének alkalmával. A litván anyakönyvvezető majd a felettes szervek a kérelmet elutasították.¹¹⁰ Az EUB az előzetes döntéshozatali eljárásban megállapította, hogy a tagállamok nemzeti identitásának részét képezi „az állam hivatalos nemzeti nyelvének védelme is. Ebből következően az olyan nemzeti szabályozás, mint amelyről az alapeljárásban szó van, azon célja, hogy az e nyelv írásmódjára vonatkozó szabályok kötelezővé tételével védje a hivatalos nemzeti nyelvet, főszabály szerint olyan jogszerű célnak minősül, amely igazolhatja a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog korlátozását, és amelyet figyelembe lehet venni a jogszerű érdekek és az uniós jog által elismert említett jog közötti mérlegeléskor.” A tanulmány kereteit szétfeszítendő, ha részletekbe menően elemezném a Vardyn-Wardyn-ügyben hozott ítéletet így csak egyetlen rövid megjegyzésre szorítkozom. Véleményem szerint meglehetősen aggályos, hogy a Bíróság a tagállami nemzeti identitás elvének biztosított elsőbbséget nem is annyira a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való joggal, hanem az ítéletben egyébként nem igazán „feszegtetett” kisebbségekhez tartozó személyek jogaival szemben. Ez utóbbi ugyanis – szemben a tagállami nemzeti identitással – az Európai Unió egyik alapértékének minősül.¹¹¹ Az Európa Tanács Nemzeti Kisebbségek védelméről szóló Keretegyezményének – amelynek Litvánia és Lengyelország is a részese – 11. cikke elismeri a „valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek azon jogát, hogy család- és utónevét kisebbségi nyelvén használhassa, ugyancsak ennek hivatalos elismeréséhez való jogot, a jogrendszerükben szabályozottaknak

---

miesto savivaldybės administracijos Teisės departamento Civilinės metrikacijos skyrius ügyben 2011. május 12-én hozott ítélet [EBHT 2011., I-03787. o.].

¹⁰⁹ C-391/09. sz. Malgožata Runevič - Vardyn, Łukasz Paweł Wardyn kontra a Vilniaus miesto savivaldybės administracija, a Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, a Valstybinė lietuvių kalbos komisija, a Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Teisės departamento Civilinės metrikacijos skyrius ügyben 2011. május 12-én hozott ítélet [EBHT 2011., I-03787. o.]. 86. pont.

¹¹⁰ C-391/09. sz. Malgožata Runevič - Vardyn, Łukasz Paweł Wardyn kontra a Vilniaus miesto savivaldybės administracija, a Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, a Valstybinė lietuvių kalbos komisija, a Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Teisės departamento Civilinės metrikacijos skyrius ügyben 2011. május 12-én hozott ítélet [EBHT 2011., I-03787. o.]. 15-26. pontok.

¹¹¹ Lásd az Európai Unióról szóló Szerződés 2. cikkét.

megfelelően.”¹¹² Álláspontom szerint legyen bármilyen fontos elv is a tagállami nemzeti identitás princípiuma, az az Európai Unióról szóló Szerződés 2. cikkében felsorolt értékekkel szemben nem érvényesülhet, hiszen az EU egyik célja az EUSz 3. cikk (1) bekezdésével összhangban „az általa vallott értékek előmozdítása”. Ha ehhez még azt is hozzátesszük, hogy az EUB, amúgy szintén a szabad mozgás és tartózkodás jogára vonatkozó Sólyom-ügyben hozott ítéletében leszögezte, hogy „az uniós jogot a nemzetközi jog releváns szabályaira tekintettel kell értelmezni, mivel a nemzetközi jog részét képezi az uniós jogrendnek, és kötelező az Unió intézményeire”¹¹³ az EUB Vardyn-Wardyn-ügyben hozott ítélete még kevésbé tűnik megalapozottnak. Egyetértve Szalayné Sándor Erzsébettel magam is úgy látom, hogy „[T]ekintettel arra, hogy az uniós alapjogok szintén az uniós jogrend részét képezik, most már nemcsak íratlan, hanem az Európai Unió Alapjogi Chartáján keresztül írott formában is, az uniós jogból fakadó jogosultságok tagállami korlátozása csak akkor lehet jogszerű, ha az uniós alapjogokkal is összhangban van.”¹¹⁴ Ugyanez a megállapítás igaz lehet a kisebbségi jogokra is főként az EUSz. 2. cikkében foglalt szabály miatt. Annak ellenére, hogy mind a Sayn-Wittgenstein-, mind pedig a Wolffersdorff-ügyben született ítélet az egyenlőség szintén uniós értéknek minősülő elvének biztosítása végett állapította meg az uniós polgárságból eredő szabad mozgáshoz és tartózkodás joga korlátozhatóságának közrendi okból való igazolhatóságát, véleményem szerint az egyenlőség elvére hivatkozás ezekben az ügyekben nem helytálló és a főszabálytól való eltérést csak a tagállami nemzeti identitás igazolhatná. Az osztrák jogásztársadalom például maga is megosztott az Aufhebungsgesetz alkotmányos jelentőségét illetően, ráadásul Penot szerint Ausztria már messze nem az a törekeny köztársaság, mint amely 1919-ben volt.¹¹⁵ Ugyanez lehet igaz a magyar 1947. évi IV. törvény „jelentőségét” illetően is a jelenlegi magyar corpus iuris vonatkozásában. A magyar jogszabály hatályban tartása – egyetértve Dienes-Oehm Egon korábban idézett véleményével – már nem tűnik indokoltnak az egyenlőség elvének hazai biztosítására tekintettel. Arról nem is beszélve, hogy például Németországtól vagy Ausztriától eltérően Magyarországon az 1947. évi IV. törvény elfogadása idején majd azt követően, a korábbi „nemesi osztály” tagjai jelentős jogfosztást és üldöztetést voltak kénytelenek elszenvedni. Az így különböző történelmi kontextusra vagy a rendszerváltást követő

---

¹¹² A „jogrendszerükben szabályozottnak megfelelően” fordulat viszont nem járhat azzal az eredménnyel, hogy a 11. cikkben foglalt jog egyáltalán nem tud érvényesülni a gyakorlatban.

¹¹³ C-364/10. sz. Magyarország kontra Szlovák Köztársaság ügyben 2012. október 16-án hozott ítélet [ECLI:EU:C:2012:630.], 44. pont. Az ítélet kritikáját lásd: *Mohay Agoston*: A nemzetközi jog érvényesülése az uniós jogban a Sólyom-ügy tükrében. JURA 2014/2. sz. 99-103.

¹¹⁴ *Szalayné Sándor*: i.m. 48.

¹¹⁵ *Penot, Anastasia Iliopoulou*: i.m. 24.

kárpótlási jogalkotásra is figyelemmel valószínűleg és paradox módon az 1947. évi IV. törvény hatályon kívül helyezése most jobban szolgálná az egyenlőség elvének és a diszkrimináció tilalmának elvét, mint hatályban tartása főként amiatt is, mert ezekhez a címekhez és rangokhoz a magyar jogban mostanra – helyesen – semmilyen előjog nem társul. Visszatérve a tanulmányom szempontjából kiemelt jelentőségű nemesi címekkel kapcsolatos Sayn-Wittgenstein- és Wolffersdorff-ítéletekre, az EUB ítéletei alapján még az is felmerülhet, hogy az ítélkező bírák – nyilván nem tudatos, de – egyfajta „rejtett republikanizmus” miatt is juthattak közrendi korlátozást preferáló következtetésre. Tény azonban, hogy például a két ítélet meghozatalában részt vett bírák állampolgársága – vagyis egyfajta „közvetett bizonyíték” – alapján mégsem tudunk erre a következtetésre jutni.¹¹⁶ Az esetleges „rejtett republikanizmus” szándékolatlanul is értékítéletet, értékválasztást jelentene és mint olyan, valószínűleg sértené „a tagállamok Szerződések előtti egyenlőségének elvét”¹¹⁷ is. Jól látható tehát, hogy az ismertetett ügyekben végső soron és a látszattal ellentétben az Európai Unió alapvető jelentőségű kérdéseiről volt szó és az is igaz, hogy adott esetben nem könnyű az EU értékei és fundamentális jelentőségű elvei közötti helyes egyensúlyt megtalálni egy konkrét esetben, de törekedni kell rá, mivel ellenkező esetben az uniós intézmények semlegessége is megkérdőjeleződhet.

---

¹¹⁶ Az ítélkező tanácsokban bár többségben voltak a köztársasági államformájú országból érkezett és így ilyen politikai és társadalmi berendezkedésű országokban szocializálódott bírák, a belső arányok nagyjából megfelelnek az EU-n belüli köztársasági-monarchikus államformájú tagállamok arányának.

¹¹⁷ Lásd az Európai Unióról szóló Szerződés 4. cikkének (2) bekezdését.